

Z P R A V O D A J

PRO VLASTNÍKY, SPRÁVCE A PŘÁTELE LESA

Číslo 3

8. srpna 2007

Zdarma

Citát:

„Lidské činy jsou jako stromy – mají hodně kořenů a hodně větví.“

Salvador de Madariaga

Úvodník

Vážení čtenáři,

podle údajů Českého statistického úřadu bylo v loňském roce, zejména zvýšením těžby u státního podniku Lesy ČR, vytěženo celkem rekordních 17,68 mil m³ dřeva, což je o 14 % více než v předchozím roce a nejvíce za posledních třicet let. Zásoby dřeva v českých lesích to však zdaleka neohrozí, ty by se měly díky ročnímu přírůstu ve výši 20,6 mil. m³ i nadále zvyšovat. Aktuální statistiky uvádějí, že zásoba dřeva v lesích je dokonce dvakrát vyšší než v roce 1930. Vzhledem k rozdílným metodikám používaným v minulosti k jejímu vyčíslení musíme brát tento poměr s mírnou rezervou, nicméně stárnutí lesů v České republice je evidentní a tento vývoj kopíruje trendy v ostatních zemích Evropské unie.

Využití ročního přírůstu dřeva v Unii se blíží cca 70 % a proto zde sílí tendence tyto zdroje mobilizovat. Proč? Těžba dřeva je logickou a nezbytnou součástí procesu trvale udržitelného hospodaření v lesích a jeho pěstování a používání je mimo další eko-benefity aktivní a praktickou ochranou proti klimatickým změnám – jeden kubík dřeva váže až 250 kilogramů kyslíčnicku uhlíkatého. Je tedy určitě škoda skrytého potenciálu nevyužít.

Domnívám se, že ani Česko nemůže jít jiným směrem. Nemůžeme postupovat v opačném duchu a v zájmu pseudo-ochrany přírody dále omezovat hospodaření v lesích, které má všechny atributy trvalé udržitelnosti. To ostatně musely vzít v úvahu i všechny zainteresované strany při tvorbě návrhu základního programového dokumentu lesnické politiky tzv. Národního lesnického programu II na další sedmileté období. Výsledný konsensus přiznává hospodaření v lesích jeho opravdový význam a do pohledu na lesní hospodářství poevropsku zahrnuje širší ekonomické souvislosti.

Za nejvhodnější cestu jak dosáhnout na nevyužitě zásoby dřeva v lesích považují u našich západních sousedů sdružování drobných soukromých a komunálních vlastníků lesů k společnému hospodaření, které je ze strany státu podporováno, a to nejen finančně. Důsledkem odlišného historického vývoje v českých zemích, ale i nedostatečné legislativní úpravy sdružování obcí a fyzických osob za tímto účelem, je u nás o tyto aktivity, byť zčásti dotované krajskými úřady, pochopitelně nepřilíhší velký zájem. Žádné nařízení nedokáže vymazat paměť lidí a změnit jejich myšlenky, nicméně je pravdou, že sdružování by pomohlo řešit i další problémy našich malolesů. Masivní zakládání sdružení či lesních družstev obcí asi není na obzoru, ale oživení této myšlenky má své opodstatnění. Že to může být pro všechny zúčastněné více než výhodné, dokládá i dnešní anketa.

Ing. František Kučera
předseda SVOL

Posílení konkurenceschopnosti lesního hospodářství

V rámci předsednictví Německa v Evropské unii uspořádalo Ministerstvo zemědělství Bavorska společně se Spolkovým ministerstvem a Generálním ředitelstvím pro zemědělství Evropské komise k výše uvedenému tématu celoevropskou konferenci. Zúčastnilo se jí více než 200 odborníků z osmnácti zemí Evropy a řada představitelů Evropské komise, vědeckých ústavů, dřevozpracujícího průmyslu i Světové unie ochrany přírody.

Úvodní referát přednesl v zastoupení bavorského ministra zemědělství a lesního hospodářství Josefa Millera ředitel odboru lesy-dřevo-lov Spolkového ministerstva v Berlíně Richard Lammel.

Zásadní význam má spolupráce

V obsáhlé přednášce se zabýval významem lesů, lesního hospodářství a navazujícího zpracovatelského průmyslu v Evropské unii a v Bavorsku. Konstatoval, že v EU je 170 mil. ha lesa v rukou 16 milionů vlastníků, v celém sektoru pracuje 3,5 mil. zaměstnanců a vytváří roční produkt ve výši 400 miliard EUR (v Bavorsku na 2,5 mil. lesa připadá cca 12 miliard EUR). Upozornil na vzrůstající nároky na dodávky dřeva ve střední Evropě, především v důsledku nárůstu kapacity pořezu v tomto prostoru (v r. 2008 až o 16 mil. m³) a požadavků na dodávky biomasy pro výrobu bioenergie a podtrhl zásadní význam seskupení lesy-dřevo-papír.

Značnou pozornost věnoval i důsledkům očekávané změny klimatu a nezbytným opatřením v lesním hospodářství – počínaje přeměnou monokultur na smíšené porosty (mj. doporučil pěstování dubu červeného, borovice černé a akátu!) a významem zvýšení výroby bioenergie a spotřeby dřeva konče. Zdůraznil, že trvale udržitelné hospodaření a používání dřeva je aktivní a praktickou ochranou proti klimatickým změnám a současně hnací silou lesního hospodářství a dřevoprůmyslu.

V dalším připomněl nezbytnost mobilizace výroby a dodávek dřeva; nejvhodnější cestou k tomuto cíli, která je také v Bavorsku organizačně a finančně podporována, je sdružování drobných soukromých a komunálních vlastníků lesů. V roce 2006 se podařilo podporou sdružování zvýšit dodávky dřeva o 5 mil. m³!

Vyslovil se i proti schvalovacímu procesu těžeb na plochách zařazených do seznamu Natura 2000 a žádal, aby při uplatňování ekologických požadavků byla zohledněna i hospodářská hlediska. Prohlásil, že páteří polyfunkčního poslání celého odvětví je konkurenceschopnost a rentabilita lesních podniků.

pokračování na str. 2. »

Jednání o základním programovém dokumentu lesnické politiky skončila kompromisem

Po více než ročním projednávání návrhu Národního lesnického programu (NLP) bylo na jaře letošního roku rozhodnuto o svolání odborné pracovní skupiny, jejímž úkolem bude projednat několik set často zcela protichůdných připomínek k navrženému textu a pokusit se nalézt kompromisní řešení alespoň těch nejdůležitějších problémů. Do této pracovní skupiny byli pozváni kromě zástupců obou ministerstev, vysokých škol a Výzkumného ústavu i představitelé vlastníků lesů – SVOL, LČR a VLS, podnikatelů – ČAPLH a SPLH, ekologických iniciativ – Hnutí Duha, Bioplatforma, „Stanovisko vědců“ a několika dalších institucí a sdružení – Svaz měst a obcí, Dřevo pro život, FSC aj.

Náročná celodenní jednání započala 20. března a pod vedením ředitele Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Jaromíra Vašíčka probíhala každý týden. Na závěrečné schůzce 26. června jsme dospěli k návrhu společného znění NLP II, který bude v červenci přeložen ministerstvům zemědělství a životního prostředí, které jej po finálních úpravách a připomínkovém řízení předloží koncem roku ke schválení vládě ČR.

Text NLP II odsouhlasený pracovní skupinou je kompromisem mnohdy zásadně odlišných přístupů a názorů jejích účastníků a je zde na místě ocenit náročnou úlohu koordinátora Vašíčka, který po celou dobu jednání udržel i bouřlivé diskuze ve věcné rovině a výrazně přispěl k úspěšnému dokončení zadaného úkolu. Ke konsensuálnímu textu lze samozřejmě mít řadu výhrad. Ve srovnání s původním návrhem je však pro vlastníky lesů určitě přijatelnější a jsem přesvědčen, že bylo

dosaženo maximum možného.

Z NLP I byl převzat základní princip, a to „Obhospodařování lesů trvale udržitelným způsobem při omezování administrativních zásahů státu na nevyhnutelné minimum, při motivačním působení státní lesnické politiky na podporu veřejných zájmů a při zvyšování odpovědnosti vlastníků lesů za svůj majetek“, který byl doplněn větou zásadního významu: „Předpokládá se rozdílný přístup k lesům podle jejich kategorie, velikosti a druhu vlastnictví“.

Tato zásada je promítnuta i do dále rozpracovaných klíčových akcí a cílů NLP, např. již v opatření 1.1 se uvádí: „Legislativně stanovit minimální požadavky na hospodaření v lesích z hlediska trvalé udržitelnosti a konkurenceschopnosti českého lesního hospodářství, a to diferencovaně podle druhu vlastnictví a velikosti majetku a kompenzovat vlivy společenských a ekologických požadavků nad tento rámec.“

Za významný lze rovněž považovat návrh na zrušení daně z nemovitostí za lesní pozemky (jako uznání celospolečenských funkcí lesů), zrušení daňového zatížení arondací lesních majetků, návrh na úpravu stavů zvěře podle míry poškození lesních porostů a zvýšení práv vlastníků honebních pozemků i požadavek na vyjasnění kompetencí mezi ministerstvem zemědělství a ministerstvem životního prostředí. Rozdílný přístup k lesům dle druhu vlastnictví se uplatňuje i v návrzích na omezení hospodaření požadovaných ekology – omezení holosečí, zvýšení podílu tlejícího dřeva v lesích, ponechávání

pokračování na str. 3. »

V závěru svého vystoupení podpořil Akční plán lesního hospodářství EU a jeho hlavní společné cíle a navrhl vyhlášení společné Evropské charty „Les a dřevo“, která by vycházela ze 3 zásad:

- těžba dřeva posiluje rozvoj venkova;
- těžba a využívání dřeva chrání klima a přispívá k přizpůsobení lesů změnám klimatu;
- těžba dřeva a obhospodařování lesa slouží k zajištění všech funkcí lesa.

Antonis Constantinou, ředitel Programu rozvoje venkova z GR Zemědělství, zdůraznil význam Akčního plánu EU pro lesy, který vychází ze zásad trvale udržitelného rozvoje a subsidiarity a jehož posláním je zajistit koordinaci mezi akcemi Evropské unie a lesnickou politikou členských států. Dále připomněl zásadní důležitost konkurenceschopnosti evropského lesnického sektoru, která je nezbytným předpokladem zajištění polyfunkčních užiteků, jež poskytuje společnosti trvale udržitelné lesní hospodářství.

Situace na trhu

Sten Nilsson z Mezinárodního ústavu aplikované systémové analýzy seznámil přítomné se současnou situací na světovém trhu s dřevními produkty; především poukázal na prudký nárůst spotřeby dřeva v Číně a Indii (zde je např. nejdražší kulatina na světě) a na obrovské investice (jde o miliardy amerických dolarů), které zde vkládají do výroby celulózy a papíru, mezi jinými také investoři z USA. Podobný nárůst je i na trhu s energií. Tyto skutečnosti ukazují na velmi dobré vyhlídky pro evropské vlastníky lesů, méně však pro dřevoprůmysl, kterému budou konkurovat vzrůstající požadavky na dodávky biomasy pro výrobu energie.

Seppo Kallio z Evropského hospodářského a sociálního výboru uvedl, že ve státech Evropské unie ročně přirůstá cca 600 mil. m³ dřeva a využívá se pouze 400 mil. m³. Hlavním úkolem budoucích let je tyto zdroje mobilizovat. Vyzval členské státy EU, aby si uvědomily sílící roli lesního hospodářství pro udržitelný rozvoj a budoucnost evropské ekonomiky. Připomněl, že dovoz dříví do členských zemí EU zřejmě v roce 2008 skončí (zejména z Ruska), poněvadž každý m³ z nečlenské země bude zatížen dovozním clem ve výši 50 euro!

Další přednášející, Michael Suda z Technické univerzity Mnichov, zástupce spolkového ministra zemědělství Richard Lammel, předseda Poradní skupiny EU „Forestry and Cork“ Wilhelm Vorher a předseda Sdružení bavorských vlastníků lesa Marian von Gravenreuth se zabývali potenciálem lesního hospodářství a dřevozpracujících průmyslu ve střední Evropě. Shodně konstatovali, že zdroje na zvýšení produkce a dodávek dřeva zde jsou a je nutno je využít. Podtrhli všestranný přínos lesů a lesního hospodářství jak pro zaměstnanost a rozvoj venkova, tak i pro celou řadu dalších ekologicky významných užiteků – zdroj obnovitelné energie, bilance CO₂, centra biodiverzity atd. Pro rozvoj dřevoprůmyslu a zvýšené využití dřeva má zásadní význam výzkum, technický rozvoj a funkční cluster les + dřevo. Von Gravenreuth zdůraznil, že principiální podmínkou zvýšeného využití potenciálu lesního hospodářství ve střední Evropě je sdružování drobných lesních majetků k společnému hospodaření a uvedl, že podíl lesa v soukromém vlastnictví stále vzrůstá nejen v Evropě, ale překvapivě např. i v Číně.

Gerry Lawson z Výzkumné rady Velké Británie zhodnotil ve svém referátu vliv globalizace na ekonomickou životaschopnost lesního hospodářství západní Evropy. Konstatoval, že v Anglii došlo v důsledku dovozu dřeva z Ruska a východní Evropy od roku 1991 k poklesu cen dřeva až o 30 %. Cena lesa však v současné době na celém světě i v Anglii vzrostla. Vyrovnání cenové hladiny na světovém trhu se dřevem je nevyhnutelným důsledkem globalizace. Autor očekává výrazný nárůst

produkce dřeva z plantáží rychlerostoucích dřevin. V závěru svého vystoupení uvedl, že 1 ha lesa denně poskytuje veřejný prospěch v hodnotě 1 libry a připomněl, že při výrobě a použití oceli je uvolněno 300krát více CO₂ než je třeba k produkci a dalšímu využití dřeva!

Jak mobilizovat zdroje

Druhý den konference byly na programu dvě panelové diskuse předních odborníků k problému vymezení rámcových podmínek mobilizace dodávek a zvýšení využívání dřeva v Evropě. Z názorů a myšlenek, které zde zazněly, uvádím několik nejzajímavějších:

- je třeba přesvědčit vlastníky lesa, veřejnost i politiky, že těžba dřeva je součástí pěstování lesa; myšlenky typu „přeš-li na papír, musí zemřít strom“ jsou nesmyslné (Stefan Schenker, prezident Konfederace evropských vlastníků lesů CEPF);
- chceme-li mobilizovat produkci a dodávky dřeva, musí řetězec vlastník lesa – podnikatel – odběratel spolupracovat a nepovažovat jeden druhého za kořist (Frank Dietz, Boston Consulting Group);
- zdroj zvýšení produkce dřeva ve střední Evropě je především v soukromých lesích malých výměř, kde se v současnosti těží pouze 50 až 70% přírůstu. Na tuto skupinu je třeba se soustředit a zajistit i pomoc státu (Franz Zaunbauer, Landesforstdirektion Salzburg);
- postrádáme jednotné zásady lesnické politiky nejen z Evropské unie, ale též od bavorské vlády. Velmi nepříznivým fakto-rem pro vztahy les–dřevo je rostoucí nepoměr mezi atomizovanou nabídkou a stále většími odběrateli surového dřeva (Dirk Alfter, Holzabsatzfond).

Na závěr první panelové diskuse prezident Schenker zdůraznil, že těžba dřeva je nedílnou součástí a podmínkou trvale udržitelného hospodaření, že zájem mobilizovat trh se dřevem je zájmem celé Evropy a měly by k tomu přispívat i státní úřady. V souvislosti s nenahraditelnými celospolečenskými funkcemi lesa považuje zdanění lesní půdy za nesmyslné.

Úloha lesního hospodářství v krajině a rozvoji venkova

Druhá panelová diskuze se soustředila na úlohu lesního hospodářství v krajině a rozvoji venkova. Velvyslankyně Bulharska Netlena Puğtschieva požadovala společnou lesnickou politiku Evropské unie a zejména koordinaci programů EU pro lesnictví a rozvoj venkova – je to nezbytné zvláště pro nové členské země. Připomněla „obmytí“ politiků, které je zpravidla jen čtyřleté a podle toho se i chovají; dlouhodobě nezbytným perspektivním úkolem, které jsou zpravidla v současné době nepopulární, se raději vyhýbají.

Zástupce pilařských provozů Finska Jukka-Pekka Ranta uvedl, že ve Skandinávii jsou pro zvýšení těžby a dodávek dřeva příznivé podmínky. V současné době se využívá pouze cca 70 % přírůstu.

Tamas Marghescu, regionální ředitel IUCN, doporučil, aby ochrana přírody byla považována za součást podnikání a nikoliv za zlo a újmu vlastníka lesa. Zdůraznil, že ekologické a sociální užitky z lesa (např. čistá voda) musí být vlastníkům lesa uhrazeny. Nároky vlastníků lesa na příspěvky z evropských fondů je třeba vyrovnat s podporami vyplácenými zemědělcům. Tentýž požadavek podpořil i Michael Salm-Salm, prezident německých Svazů vlastníků lesů. Připomněl, že se nám sice často nelíbí směrnice přicházející z Bruselu, pokud však nejsme schopni určitý problém vyřešit doma, voláme na pomoc orgány EU. Zmínil se i o absurdním požadavku vodohospodářských podnikatelů v Maďarsku, kteří požadují od vlastníků lesů peníze za to, že stromy „odčerpávají jejich vodu“.

Druhá panelová diskuse byla uzavřena konstatováním, že zvýšení výroby a spotřeby dřeva je k všeobecnému prospěchu lidstva a výrazně přispívá k záchraně život-

ního prostředí. Ocel a cement je nutno nahradit v co největší míře dřevem – k tomuto řešení není žádná alternativa!

Vize pro lesní hospodářství v Evropě

Závěry konference shrnul Gerhard Mannsberger, ředitel sekce lesního hospodářství Spolkového ministerstva zemědělství Rakouska. Konstatoval, že současné lesní hospodářství v Evropě ovlivňují zejména problémy lesopolitické. I když se hodně hovoří o subsidiaritě, EU vydala přes 300 směrnic zasahujících do lesního hospodářství! Agenda lesnické politiky je rozdělena mezi několik generálních ředitelství; požadavky různých odvětví vůči lesnímu hospodářství jsou často i diametrálně odlišné. Za této situace nemůže samotný lesnický sektor rozhodování v Evropské komisi příliš ovlivnit. I na úrovni jednotlivých států Unie do problematiky lesa zasahuje příliš mnoho zájmů z jiných sektorů. Vliv komerce se projevuje i v přístupu k biodiverzitě a změně klimatu.

Ekonomický vývoj lesního hospodářství se v důsledku vzrůstajících požadavků na dodávky dřeva pro průmysl a energetiku jeví příznivě, dosud však neustalo dlouhodobě rozevírání nůžek nákladů a výnosů. Ekonomiku hospodaření negativně ovlivňují i některé přehnané požadavky ze strany ochránců přírody.

Vizi pro lesní hospodářství k roku 2020 uvedl slovy: „Není žádný příznivý vítr pro toho, kdo neví, kterým směrem chce plout,“ a dodal, že naším cílem je dlouhodobě multifunkční lesní hospodářství, které při zajištění trvalé existence plní aktuální i budoucí požadavky společnosti.

Současnou situaci a budoucí úkoly shrnul do osmi bodů:

- evropské lesy nejsou vystaveny takovému ohrožení změnou klimatu, jak se dnes obáváme;
- lesní hospodářství zřetelně přispívá k potlačení změny klimatu;
- lesní hospodářství poskytuje výrazný přínos životnímu prostředí;
- lesnický sektor podstatně přispívá ke kvalitě lidského života v Evropě;
- lesní hospodářství je vzorem trvale udržitelného hospodaření a využívání obnovitelných přírodních zdrojů;
- lesní hospodářství je důležitý hospodářský a sociální faktor v rozvoji venkova;
- lesní hospodářství a dřevozpracující průmysl zásadně zvýšily svoji konkurenceschopnost;
- lesnický sektor disponuje všemi lesopolitickými nástroji k uskutečnění svých vizí a k splnění své úlohy v Evropě.

Těžba dřeva je nedílnou součástí a podmínkou trvale udržitelného hospodaření.

Na závěr požadoval vypracování evropského modelu lesního hospodářství a podtrhl význam přesvědčování společnosti o naší dobré práci podle hesla: „Čiň dobře a hovoř o tom“.

Velmi zajímavý a přínosný seminář uzavřel Richard Lammel třemi přáními:

- nechte nás les pěstovat a též sklízet;
- směrnice ochrany přírody upravte tak, aby neomezovaly osoby, které v přírodě žijí a po generace v ní pracují;
- v Evropské komisi nám vytvořte plnohodnotného partnera, s nímž bychom mohli jednat o našich problémech.

Ing. Ctibor Záruba

Vliv hospodaření Schwarzenbergů na hospodaření na Šumavě

„Vliv rodu Schwarzenbergů na hospodaření Šumavy je zásadní a jednoznačný, neboť byli ve své době největšími vlastníky pozemků i lesů v Čechách a to nepřetržitě téměř 300 let. Totéž platí i v oblasti Šumavy. Posuzovat jej v současné době je však velmi obtížné. Jednotlivá rozhodnutí a způsoby hospodaření je nutno vždy hodnotit v širších vlastnických, ekonomických a sociálních souvislostech konkrétního období. Můj pohled na tyto historické souvislosti nemůže být, přes prostudování řady publikací, vědecký, ale je to pohled praktického lesníka“, uvádí ve studii, přednesené na konferenci Národního zemědělského muzea konané 24. května pod záštitou jihočeského hejtmana Jana Zahradníka s názvem „Šumava – Konflikt člověka a přírody“, její autor Josef Vovesný, spolupracovník SVOL a bývalý odborný lesní hospodář Orlického majetku. Vedle historického shrnutí vývoje Schwarzenberského panství analyzuje Vovesný dopady způsobů hospodaření na stav dnešních porostů na Šumavě, zamýšlí se nad okolnostmi vzniku Národního parku Šumava, překotným zaváděním bezzásohového režimu v posledních pěti letech i nad dalším směřováním parku.

Úplné znění studie je k dispozici na webových stránkách www.svol.cz v sekci Pro novináře a veřejnost.

Oslavy v Borohrádku

V rámci letošních májových oslav proběhlo ve východočeském Borohrádku setkání přátel přírody, jehož součástí byla vzpomínka na 444. výročí vzniku městských lesů. Jejich historie počíná rokem 1563, kdy Zikmund Licek z Rýzmburka daroval borohrádeckým měšťanům les Kohoutov. Až do roku 1948, kdy byl obecní les zestátněn, nebylo vlastnictví nikdy zpochybněno a přerušeno. Fyzické předání lesů zpět do vlastnictví obce proběhlo v listopadu 1993.

Celková plocha majetku se po staletí prakticky nezměnila a činí cca 52 hektarů. Hospodářský záměr vlastníka vychází ze skutečnosti, že městské lesy jsou zařazeny do kategorie lesů zvláštního určení jako lesy příměstské se zvýšenou rekreační funkcí.

Úkolem pro nejbližší budoucnost je udržení samostatného hospodaření kontrolovaného mezinárodním systémem PEFC a navrácení lesů, které město Borohrádek získalo přidělem v r. 1949 a které byly v rámci pozemkových úprav v následujících letech převedeny na stát.

Redakčně upraveno dle zprávy ing.Václava Bohuřka.

„Jednání o základním...“ -dokončení ze str. 1 -

lesů přirozenému vývoji apod. V nestátních lesích se předpokládá podpora těchto opatření dotační politikou státu.

O dalším vývoji prací a postupu schvalování NLP budeme průběžně informovat. Vzhledem k aktivní účasti zástupců obou ministerstev v pracovní skupině předpokládáme, že znění, které bude posuzováno v připomínkovém řízení a poté předloženo vládě, se nebude zásadně lišit od již projednaného textu. Doufáme, že alespoň hlavní zásady budou respektovány i při přípravě věcného návrhu nového lesního zákona, který by měl být zpracován v příštím roce.

Ing. Ctibor Záruba

Ve dnech 23. – 28. srpna 2007 se uskuteční v pořadí již 34. ročník výstavy Země živitelka.

I v letošním roce se SVOL této reprezentativní přehlídky zemědělsko-potravinářského sektoru aktivně zúčastní v roli vystavovatele, neboť ji považuje za dobrou příležitost jak prezentovat a zviditelnit činnost nestátních vlastníků lesů, kteří obhospodařují 40 % všech lesů v republice.

Co můžeme návštěvníkům našeho stánku nabídnout? Pomoc odborníků při řešení problémů souvisejících se správou lesa a prodejem dřeva, aktuální informace o dotačních titulech a samozřejmě seznámení s činností SVOL. Chcete vědět více?

Navštivte nás předposlední srpnový týden na českbudějovickém výstavišti v pavilónu J

Lesní družstevnictví – perspektivní forma obhospodařování drobných lesních majetků?

Družstevní forma správy lesů zaznamenala největší rozmach po vzniku samostatného Československa. Její útlum a postupný zánik přinesl únor 1948, kdy byl majetek lesních družstev zestátněn. Svou činnost některá družstva obnovila po společenských změnách v r. 1989. Jak se jim dnes daří a jak vidí budoucnost lesního družstevnictví jako takového jsme se zeptali několika z nich v dnešní anketě.

1) Můžete našim čtenářům ve stručnosti představit lesní majetek, který spravujete? (kde leží, velikost, zásoby, dřeviny, těžby, ostatní – obora, chráněná území, certifikáty apod.)

2) Kdy bylo Vaše lesní družstvo založeno, v kterém roce byla jeho činnost obnovena a s jakými překážkami jste se museli při jeho vzniku vypořádat?

3) Jakým způsobem je uspořádána správa na majetcích členů-podílníků lesního družstva? Jak je určen a zabezpečen jejich podíl na rozhodování a hospodářském výsledku družstva?

4) Uvedte jaké přednosti a výhody plynou pro obec, která je členem lesního družstva? Co je nevýhodou této formy hospodaření v lesích?

5) Jaké jsou vyhlídky zakládání lesních družstev v ČR v budoucnu? Mají se obce sdružovat? Jaké vidíte cesty?

Radomír Charvát, lesmistr-jednatel Lesního družstva Vysoké Chvojno s.r.o.

1) Lesní družstvo Vysoké Chvojno bylo znovuoobnoveno k 1.9.1995. K témuž datu založily obce a města pro správu svého majetku společnost s ručením omezeným Lesní družstvo Vysoké Chvojno. Společnost od vlastníků (16 obcí a měst) pronajala převážně lesní majetek o výměře cca 4800 ha a na základě různých druhů smluv obhospodařuje ještě další majetky obcí a drob-

ných vlastníků s výměrou kolem 1500 ha. Majetek leží na území asi 20 km východně od Hradce Králové, na území krajů Pardubického (cca dvě třetiny majetku) a Královéhradeckého. Hlavními dřevinami jsou borovice lesní 51%, smrk ztepilý 26%, modřín 3%. Listnáče tvoří 20% - z nich nejvíce dub letní a zimní, olše a bříza.

Pro majetek byl vypracován nový LHP s platností od 1. 1. 2005 do 31. 12. 2014, který ve svých závazných ustanoveních stanovuje maximální výši těžby na 280 000 m³. Minimální plošný rozsah výchovy do 40 let činí 1213 ha, minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin je stanoven dle příslušné legislativy. Plánované zalesnění počítá s využitím 60% dřevin jehličnatých a 40% dřevin listnatých.

Firma se kromě lesnictví zabývá i správou a údržbou cest, 21 budov, 5 rybníků a cca 50 ha zemědělské půdy, jejíž část již byla nebo je připravena k zalesnění. Na téměř celé výměře majetku je firmou prováděn i výkon práva myslivosti a to ve 3 režijních honitbách a jedné malé obůrce pro dančí zvěř. Ve volných honitbách se u nás vyskytuje zvěř srnčí, dančí, černá a v malém množství též zajíc a bažant.

Příjmy společnosti jsou tvořeny převážně z prodeje dřevní hmoty, ale v poslední době výrazně stoupají i příjmy ze služeb myslivosti a rybníkářství.

Na území spravovaném LD se nachází dvě přírodní rezervace. Rezervace Buky je v některých pramenech uváděna jako druhá nejstarší přírodní rezervace v České republice. LD se stará také o více jak 100-leté arboretum s výměrou kolem 6 ha s více než 200 druhy různých dřevin a keřů.

2) Lesní družstvo bylo založeno po první pozemkové reformě v listopadu 1931, s přestávkou v hospodaření v období 2. světové války byla jeho činnost ukončena likvidací ke konci roku 1959. Jak jsem již uvedl, LD bylo obnoveno k 1. 9. 1995. Při jeho obnově patřilo k nejtěžším překážkám socialistické myšlení lidí a z něho se odvíjející tvorba legislativy. Po změně společenských poměrů v roce 1989 jsme všichni doufali v navrácení majetku LD již prostřednictvím zákona č. 172/91 Sb., jeho následným zněním jsme však byli velice zklamáni. Ve spolupráci s přípravným výborem LD Příbyslav jsme se snažili mimo jiné i o lobbing poslanců a ve snaze o vydání majetku bývalým podílnickým obcím a městům LD nám velmi účinně pomáhal SVOL. Z jeho podnětu vznikla při MZe pracovní skupina pro řešení této problematiky, ve které za SVOL pracoval Zdeněk Petřík a za bývalá lesní družstva moje osoba.

Jak je dnes populární tvrdit, „nebyla však politická vůle“ zákonnou cestou majetek navrátit, a tak 15. 3. 1995 spatřilo světlo světa vládní nařízení, dle něhož mohlo dojít k navrácení předmětného majetku. Lesy ČR jako povinná osoba zpočátku velmi ochotně na základě tohoto nařízení převáděly majetek na města a obce - bývalé podílníky lesních družstev, ale později kolem roku 1998 již každý převod řešily soudní cestou

a nastaly další problémy, neboť vládní nařízení nemá platnost obecně závazného právního předpisu. V tomto období dokonce hrozilo i zpětné zestátnění dosud navrácených majetků, na kterých organizace obcí již nějaký čas hospodařily. I v tomto případě opět díky aktivitě SVOL se podařilo prosadit legislativní řešení a mohli jsme si s úlevou oddychnout.

3) Lesní družstvo obcí v současné době tvoří 16 měst a obcí z obou výše zmíněných krajů; celkem vlastní 767 podílů na majetku. Výše vlastněných podílů je odvozena z minulosti přesně tak, jak si jednotlivé obce a města podíly zakoupily. Že se nejednalo o lacinou záležitost, dosvědčuje hodnota jednoho podílu nakupovaného obcemi v letech 1930 až 1931 za 10.000 Kč. Vlastněný objem podílů určuje rozhodovací procesy při valných hromadách společnosti a zároveň je klíčem k rozdělování nájemného, které je stanoveno v nájemní smlouvě a dále může být pružně dle návrhů společníků upravováno.

4) Jednoznačnou předností a výhodou společného hospodaření obcí je trvalá udržitelnost hospodaření v lese a tím pravidelný přínos do obecních pokladen ve formě nájemného.

Vzhledem k tomu, že Lesní družstvo Vysoké Chvojno s.r.o. zaměstnává více jak 50 vlastních zaměstnanců ve sto procentech z členských obcí a měst, je další výhodou finanční příjem z odvodu daní ze závislé činnosti a zejména je řešena otázka lokální zaměstnanosti obyvatelstva. Další finanční příjmy obcím plynou z výnosu daní, které LD dále odvádí (DPH, daň z nemovitostí, daň ze zisku ... atd) .

Nevýhodou této formy hospodaření je stejně jako u „ryzího“ obecního majetku krátká volební doba komunálních politiků oproti minimálně střednědobým cílům lesního hospodářství. Další určitou nevýhodou je v některých rozhodovacích procesech menší pružnost při nutnosti dodržování některých stanovení zákona o obcích.

5) Vyhlídky pro zakládání nových lesních družstev v ČR vidím bohužel jako velmi malé a to zejména z důvodu absence vhodné legislativy. Dalším důvodem je jistá nedůvěra v tuto formu hospodaření, kterou mnohdy způsobují velmi nízké, ziskné, osobní zájmy a všudypřítomná korupce „úspěšně“ prorůstající i do komunální oblasti. Do komunální politiky dnes v mnoha případech vstupují lidé, jejichž politickým cílem není prospěch obecní, ale prospěch osobní. Pro propagaci sdružování jsou tedy nutné změny v legislativě, které nejsou až tak složité. O mnoho složitější bude najít k těmto změnám vůli a zejména najít cestu k nové zdravé společnosti bez prospěchářství a korupce. Vzhledem k míře zkaženosti naší společnosti obdobím socialismu i následným vývojem po roce 1990, kdy z předních komunistů byli rázem elitní podnikatelé, vidím tuto cestu jako záležitost několika generací.

Karel Klíma, ředitel Lesní družstva obcí Měřín

1) Majetek LDO Měřín se nachází na Českomoravské vrchovině, v okresech Jihlava, Žďár a Třebíč. Výměra lesního majetku je 915 ha a postupně se zvyšuje nákupem pozemků od soukromých majitelů. Zásoby dříví se pohybují okolo 250 000 m³. Hlavní dřevinou je smrk (86%), borovice a modřín (3%), buk (2%), olše (1%), zbývající část tvoří ostatní dřeviny. Těžby se pohybují okolo 5 500 m³ ročně. Majetek je od roku 2001 certifikován v systému PEFC.

2) Lesní družstvo bylo založeno 27. května 1930 pod názvem Lesní družstvo obcí kontribučenského fondu pro Černou a okolí. Jeho majetek vznikl odkoupením části pozemků od bývalého velkostatku hraběte Collalto. Postupně se Lesní družstvo rozšířilo o další majetek, který byl odkoupen od hraběte Harracha z Velkého Meziříčí. Celkem bylo členy družstva 17 obcí, které měly různý počet podílů, tak jak si tyto podíly odkoupily. Sídlo Lesního družstva se později přesunulo do Zhoře a název se změnil na Lesní družstvo Zhoř. Svoji činnost vyvíjelo družstvo do roku 1958, kdy bylo zlikvidováno a majetek byl převeden státním lesům.

Po roce 1989 byla snaha o znovuzaložení lesních družstev, ale tato iniciativa několika poslanců a zástupců obcí byla korunována úspěchem až v roce 1995, kdy usnesením vlády bylo umožněno vydání majetků bývalých lesních družstev. Značná část majetku však nebyla obcím nikdy vrácena. Lesního družstva zahájilo svoji činnost 1. 2. 1996 a bylo zapsáno do obchodního rejstříku jako Lesní družstvo obcí Měřín, družstvo. Vzhledem k tomu, že bývalé správní budovy v obci Zhoř nebyly vráceny, stala se jeho sídlem pronajatá kancelář na Obecním úřadě v Měříně. Činnost LD byla v první fázi dotována obcemi, neboť předmětem vrácení nebylo žádné materiálně technické vybavení, ani stroje, které byly Lesnímu družstvu v roce 1958 zabaveny.

3) Patnáct obcí, které v současné době vlastní majetek Lesního družstva obcí Měřín, určuje své zástupce a tito volí správní orgán družstva, kterým je představenstvo a kontrolní komise.

4) Lesní družstvo od obcí majetek pronajímá a vyplácí jim nájemné dle podílu na majetku. Tento způsob správy majetku je pro obce výhodný z toho důvodu, že obcím plynou příjmy z činnosti LDO, aniž by musely samy vyvíjet hospodářskou činnost. Nevýhodou uvedeného způsobu obhospodařování majetku je určitá složitost při některých právních úkonech, neboť tyto musejí projednávat a schvalovat zastupitelstva všech obcí.

5) Podle mého názoru se nedá do budoucna očekávat vznik nových lesních družstev. Obce si většinou majetek, který mají zapsaný jako vlastní, obhospodařují samy a v současné době není nic, co by je ke sdružení nutilo.

Ing. Jiří Svoboda, ředitel LDO se sídlem v Příbyslavi (na snímku vpravo)

1) Majetek Lesního družstva obcí se sídlem v Příbyslavi, který je vlastněn 44 obcemi v 711 ideálních podílech, leží v centrální části Vysočiny na rozhraní okresů Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou v nadmořské výšce od 550 do 780 m. Rozloha spravovaných lesů je téměř 5700 ha, kromě tohoto majetku obhospodařujeme ještě několik ha zemědělské půdy a 120 ha rybníků. Vzhledem

Národní přírodní rezervace Ransko – o náhradu újmy způsobenou omezením hospodaření v této rezervaci vede LDO Příbyslav letitý spor s ministerstvem životního prostředí.

k tomu, že jsme na Vysočině, je hlavní dřevinou smrk, jehož zastoupení je 84 % a dále buk a borovice - obě dřeviny po 4 %. Celý majetek se nachází ve významné výnosové poloze, vzhledem k postižení kalamitou v roce 1930 a velkému převisu vyšších věkových stupňů. Ročně těžíme cca 40 tis. m³, což je 7 m³/ha. Etát dle LHP je 9,21 m³/ha. Průměrná porostní zásoba činí 321 m³ b.k.

Lesní družstvo obcí zajišťuje výkon odborné správy lesa na 2 850 ha lesů pro téměř 600 drobných vlastníků. Vykupujeme cca 20 až 25 tis. m³ dříví. Roční obrat přesahuje 100 mil. Kč.

Většina majetku se nachází v CHKO Žďárské vrchy. Významnou část tvoří Národní přírodní rezervace Ransko s výměrou 695 ha. O náhradu újmy ve výši cca 20 mil. Kč způsobenou omezením hospodaření v této rezervaci vedeme letitý spor s ministerstvem životního prostředí.

Jsme samozřejmě držiteli certifikátu PEFC, dále C-o-C, ISO 9001, ISO 14001 a 18001.

2) Lesní družstvo obcí patří k nejstarším lesním družstvům, není-li vůbec nejstarší v ČR. Vzniklo v roce 1930 delimitací velostatku rodiny Kinských ze Žďáru. Činnost byla obnovena v roce 1995 a hospodařit jsme začali od 1. 1. 1996. Největší překážkou bylo navrácení majetku, zejména Pozemkovým fondem ČR. Zvolený způsob přes privatizační projekt byl neuvěřitelně zdlouhavý a formálně komplikovaný a trval více než 3 roky. Ztráty na výnosech z tohoto majetku (budovy, zemědělská půda a rybníky) jsou v řádech milionů korun.

3) Správa majetku je klasická. 11 lesních, tři lesní správy a ředitelství. Veškeré dříví prodáváme na odvozním místě, pokud možno přímo konečnému odběrateli.

Na vrcholové úrovni je Lesní družstvo

obcí řízeno představenstvem, které tvoří 9 obcí zastoupených starosty. Představenstvo schvaluje roční prováděcí plán, jako základní nástroj řízení družstva. Operativně řídí družstvo ředitel.

Jedenkrát ročně se schází členská schůze tvořená zástupci členských obcí (celkem 44), která rozhoduje v zásadních majetkových dispozicích, schvaluje roční závěrky, změny stanov, volí představenstvo, kontrolní komisi atd.

4) Zásadní výhodou členství v lesním družstvu je skutečnost, že majetek je obhospodařován jako celek odborným personálem a obci plynou výnosy formou nájemného. Pro některé obce jsou příjmy z Lesního družstva obcí velmi významnou položkou rozpočtu obce.

Výše ročního nájemného je stanovena na 34 % hodnoty prodaného dříví.

Určitou nevýhodou této formy hospodaření je jistá komplikovanost majetkových pohybů, které vyplývají jednak ze zákona o obcích a jednak ze zákonů upravujících činnost družstev v obchodním zákoníku. Obchodní zákoník je v případě družstev poznamenán excesy v bytových družstvech a v některých záležitostech je

družstevní forma pro podnikání poněkud úzká, zejména v prosazení vlivu podílového vlastnictví. Vhodnější by byla patrně forma akciové společnosti.

5) Jak jsem již uvedl družstevní forma hospodaření má své limity, neznamená to však, že nemá budoucnost. Pokud obce najdou cestu jak svoje lesní majetky obhospodařovat společně, není rozhodující právní forma společnosti, která majetek spravuje, ale vůle obcí k tomuto kroku. Setkal jsem se za poslední dobu s iniciativou několika obcí v jižních Čechách, které zvažují vytvoření družstva.

Celý vývoj v lesním hospodářství je chaotický a překotný. Došlo k ohromné koncentraci zpracovatelů dříví, velké společnosti diktují ceny. Koncentrace

Majetek LDO v Příbyslavi se nachází ve významné výnosové poloze. V popředí pamětní deska k 10. výročí znovuoobnovení činnosti družstva.

majetková je nezbytný krok, který dokáže do budoucna zajistit přiměřený efekt z hospodaření v lesích. Pokud obce vlastníci několik málo hektarů lesů vytvoří větší celek a najmou si na jeho správu odborně a zejména morálně zdatného hospodáře, jistě velmi brzy pocítí výhody takového kroku. O tom jsem pevně přesvědčen.

Anketu připravili:
Ing. Ctibor Záruba, Marie Růžková

Ve zkratce

- 13. dubna se konala valná hromada národního orgánu PEFC Česká republika. Podle jeho předsedy Bedřicha Schwarzenberga se činnost organizace v r. 2007 více zaměří na propagaci certifikačního systému směrem k široké veřejnosti a na spolupráci s neziskovými a obecně prospěšnými organizacemi v oblasti vzdělávání a ekologie. Kromě toho se PEFC ČR bude ucházet o znovuzastoupení ve valném shromáždění Rady PEFC v Lucemburku.
- 13. dubna proběhlo také představenstvo Sdružení vlastníků a správců lesních majetků (SVSLM), které je vlastníkem certifikátu PEFC pro region Česká republika, řídí a organizačně zajišťuje vlastní průběh certifikace lesů. Novým předsedou představenstva byl zvolen Ladislav Pulpán, vedoucí lesního hospodářství a ochrany přírody státního podniku Lesy ČR.
- Na stejný den bylo naplánováno i zasedání Poradní skupiny „Forestry & Cork“ v Bruselu. Podle tajemníka SVOL Ctibora Záruby, který byl na jednání delegován jako expert Evropské organizace vlastníků půdy, je činnost tohoto poradního orgánu velmi přínosná - Evropská komise kupříkladu převzala jeho návrhy pro implementaci Akčního plánu pro lesnictví na období 2007-13. V rámci spolupráce se Stálým lesnickým výborem EK se budou členové skupiny podrobně zabývat otázkou mobilizace a efektivního využití dřeva a problematikou zhodnocení a kompenzace nedřevních produktů a služeb. Výsledky pracovních týmů budou k dispozici v r. 2009.
- Platnost certifikátu PEFC a všech osvědčení vydaných vlastníků lesů v první vlně končí letos 30. září. Jednání valné hromady SVSLM 20. dubna se proto soustředilo na bezproblémový přechod do 2. etapy certifikace a její financování. Zatímco v právě končícím certifikačním období vlastníci lesů neplatili za vydání osvědčení žádné poplatky, od letošního roku zaplatí vlastník lesa s výměrou nad 100 ha za každý certifikovaný hektar ročně 2 Kč. Členům, kteří se do systému certifikace PEFC zapojí, bude SVOL od r. 2008 část poplatku kompenzovat. Uzávěrka žádostí pro 1. kolo schvalování byla stanovena na 30. června (zejména pro dosavadní držitele osvědčení), noví zájemci však mohou své přihlášky podat i později, a to v rámci pětiletého cyklu až do roku 2012.
- Za účasti zástupců SVOL proběhla 12. května v anglickém Southamptonu jarní valná hromada Konfederace evropských vlastníků CEPF. Vedle přípravy 5. Ministerenské konference na ochranu lesů v Evropě a naplňování Akčního plánu EU pro lesy a lesnictví byla hlavní pozornost věnována otázce výroby bioenergie z lesní biomasy a návrhu nové evropské energetické politiky, který stanovuje závazný celkový podíl obnovitelné energie do r. 2020 ve výši 20% a povinný 10% podíl biopaliv v každém členském státu. Využití lesních zdrojů pro výrobu bioenergie ovlivňuje celá řada faktorů, CEPF proto usiluje, aby Evropská komise nepřijímala paušální rozhodnutí, nýbrž zvažovala různé podmínky členských států a cíle své energetické koncepce uvedla do souladu s evropskou politikou ochrany biodiverzity.
- Členové Rady Konfederace lesnických a dřevařských svazů odhlasovali na svém jednání 15. května přijetí SVOL do organi-

zace. Představy SVOL o spolupráci s lesnickými podnikateli a zpracovateli dřeva se opíraly o poznatky ze zahraničí a vycházely z potřeby lepšího využívání obnovitelných zdrojů, hledání nových příležitostí pro vlastníky lesů, a s ohledem na sílící tlak nejrůznějších ekologických iniciativ i podpory vůči některým přemrštěným požadavkům v ochraně přírody, jež mohou zcela ochromit produkční schopnosti našich lesů. Vzhledem ke změnám u státního podniku LČR převládly v Konfederaci zájmy lesnických podnikatelů, prezentované na veřejnosti bez předchozího projednání se všemi členy jako stanovisko Konfederace. Proti takovému postupu se SVOL důrazně ohrazuje a pokud se situace nezlepší, zvažuje své další setrvávání v tomto sdružení.

- Názor nestátních vlastníků na situaci kolem státních lesů, způsobu jejich obhospodařování, výběru firem na jeho zajištění i prodeje vytěženého dřeva prezentoval předseda SVOL také na semináři v Poslanecké sněmovně 15. května, kde Lesy ČR představily svůj podnikatelský koncept. Připomněl, že posláním lesů ve vlastnictví státu je v mnohém podobné posláním obecních lesů a s ohledem na skutečnost, že prodej dřeva bývá pro vlastníka lesa zpravidla jediným významnějším příjmem, doporučil státnímu podniku jeho realizaci ve vlastní režii.

- Kulturní zařízení v Lomu u Tachova bylo místem zasedání členů regionálního sdružení SVOL Plzeňského kraje 22. května. Největší prostor byl pochopitelně věnován zpracovávání lednové větrné kalamity v regionu a novinkám v krajských dotačních programech s vazbou na hospodaření v lesích. Zpracování kalamity po orkánu Kyrill se na převážné části lesních majetků členů chýlí do finále, v současné době je zpracováno více jak 90% kalamitní hmoty. Vzhledem k obrovskému přetlaku dřevní hmoty na trhu však vážne její prodej a platby za dříví se zpožďují až o měsíce. Vedle informací z celorepublikové činnosti SVOL byly na schůzi prezentovány výsledky regionálního statistického šetření nákladů na pracovní sílu a jednotlivé lesnické výkony za rok 2006.

- Republikový výbor SVOL 23. května v Pelhřimově jednal o stavu příprav dotací z fondu EAFRD na období 2007-13, aktuálním vývoji Národního lesnického programu, organizačních a administrativních změnách ve 2. kole certifikace PEFC, o průběhu projednávání návrhu zákona o navrácení majetku obcím a novely zákona o ochraně přírody a krajiny. Na programu jednání byl i rozbor situace v Konfederaci lesnických a dřevozpracujících svazů a situační zpráva o společném obchodu s dřívím. Členové republikového výboru potvrdili členství ve SVOL Městu Nýrsku a Obci Obora. Rady SVOL rozšířil Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, kterému byl přidělen statut mimořádného člena.

- 28. května přijal ministr zemědělství Petr Gandalovič předsedu SVOL Františka Kučeru a tajemníka sdružení Ctibora Zárubu. Hlavním tématem pracovní schůzky byla diskuse o formách hospodaření v nestátních lesích, využívání služeb podnikatelských subjektů a zajištění kontroly nad celým procesem produkce dřeva včetně jeho prodeje. Značný zájem pana ministra vzbudila informace o společném obchodu členů s dřívím. Ocenil zejména vzájemnou důvěru a spolehlivost členů SVOL i jeho vedení, které umožnily garantovat výši a časový průběh smlouveného objemu dodávek odběratelům. Dalším bodem jednání byla chystaná novela zákona o ochraně přírody a krajiny, jež by v navrhovaném znění zcela zásadně zasáhla do tvorby lesních hospodářských plánů. V otázce náhrady újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření a ustanovení § 68 platného zákona o ochraně přírody a krajiny, který opravňuje orgány ochrany přírody k provádění zásahů ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí, vyjádřil ministr zemědělství ochotu k nápravě situace a dalším jednáním se zástupci nestátních lesů.

- Ve spolupráci s regionálním sdružením Plzeňského kraje a Sušickými lesy a službami uspořádal SVOL pro vlastníky a správce lesů 29. května odborný seminář k možnostem současné lesní těžební techniky doplněný ekonomickým zhodnocením klasických těžebních a harvestorových technologií a posouzením vhodnosti nasazení harvestorů v různých lokalitách.
- Koncem května předložilo ministerstvo životního prostředí do vnějšího připomínkového řízení upravenou verzi novely zákona o ochraně přírody a krajiny. Původní návrh byl na základě obrovského počtu připomínek, mezi nimiž samozřejmě nechyběly připomínky SVOL, v lednovém řízení stažen z projednávání. Nový návrh nepřinesl ve věcech, které vadí nestátním vlastníkům nejvíce tj. povinnost posuzovat lesní hospodářské plány podle pravidel SEA, ustanovení o opatřeních ke zlepšování přírodního prostředí a informování vlastníků dotčených pozemků o záměru na vyhlášení ZCHÚ pouze cestou veřejné vyhlášky, kýžené změny. Ministerstvo zemědělství svolalo ve dnech 31. května a následně 13. června poradu útvarů ministerstva, podřízených organizací rezortu a vybraných zájemců ke zpracování společných rezortních připomínek. Na jednáních a vypracování materiálu participoval SVOL se svým právním poradcem Martinem Florou. Termín schůzky obou ministerstev k vypořádání připomínek MZe zatím nebyl oznámen.
- Poslanecká sněmovna neschválila ve

3. čtení, které se konalo 19. června, senátní návrh zákona o přechodu věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí. Ten měl konečně dořešit vrácení historického majetku, jež byl obcím v r. 1948 vyvlastněn a právo hospodaření k němu poté vykonávaly orgány a organizace bývalého federálního ministerstva obrany. Návrh zákona předložila skupina senátorů horní komory Parlamentu již v říjnu 2005. Po projednání v garančním a dalších výborech zákonodárci návrh zákona schválili ve znění připomínek těchto výborů a v červenci 2006 postoupili Poslanecké sněmovně. Na zpracování pozměňovacích návrhů, které řešily další okruhy „zablokovaného“ majetku obcí a reflektovaly i na připomínky vlády ČR k návrhu zákona, se aktivně podíleli zástupci SVOL, zejména Roman Šimek, ředitel Správy lesů města Olomouce. Negativní postoj sněmovny a závěrečné hlasování některých poslanců, v problematice zprvu velmi angažovaných, je pro nás, stejně jako pro dotčené obce, velkým zklamáním. V úsilí o napravení majetkových krivd však budeme pokračovat i nadále.

- Na půdě Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně proběhla 12. července ustavující konference České technologické platformy lesního hospodářství a navazujících průmyslových odvětví. Základním cílem Platformy je zpracování vize rozvoje sektoru a programu strategického výzkumu, spolupráce při vytváření politiky a právních předpisů sloužících k povzbuzení inovačních aktivit, zvyšování

konkurenceschopnosti českého lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu v ČR, vytváření mostu mezi vědou, výzkumem a průmyslem a pomoc při získávání podpor z evropských a národních zdrojů. Vedle ministerstev dotčených hospodařením v lesích (MZe, MPO, MŽP) jsou členy platformy

organizace státních i nestátních vlastníků lesů, Výzkumný ústav lesního hospodářství, Ústav pro hospodářskou úpravu lesa, obě lesnické fakulty a představitelé podnikatelské obce.

Marie Růžková

Zlepšování přírodního prostředí si lze vykládat různě. I když se dnes hnědáskovi osikového v Dománovickém lese daří dobře, v rámci projektu na jeho záchranu nařizuje orgán ochrany přírody stávající vzrostlý dubohabrový les vykácet a nahradit jej savanou.

Region SVOL Severní Čechy – Českolipsko se představuje

Severočeský region má 27 členů hospodařících na 16 954 ha lesů, což je v porovnání s ostatními regiony SVOL nejméně jak do počtu členů, tak i z hlediska výměry. Odlišnost problematiky, která je pro členy regionu klíčová, a obsah regionálních jednání určuje především fakt, že většina zdejších obecních či soukromých majetků je silně podprůměrně výnosová.

Vzhledem k uvedenému a také s přihlédnutím k poloze a komplikované dostupnosti z ostatních částí republiky zde nelze počítat s pořádáním akcí většího rozsahu, jaké se konají v regionech s velkou členskou základnou hospodařící povětšinou na výnosových majetcích a nabízející zajímavé specifické alternativy hospodaření i jeho atraktivní výsledky. Přesto dokázalo vedení regionu připravit pro ostatní členy SVOL ve dnech 5.-6.června t.r. velmi zajímavou a poučnou akci – dvoudenní exkurzi na obecních a soukromých majetcích v imisních partiích Krušných hor, doplněnou přednáškovými bloky. Na její organizaci se podílela příspěvková organizace Městské lesy Chomutov a Komanditní společnost Lesy Jezeří.

Koordinátorem, organizačním i odborným garantem akce byl předseda pořádajícího regionu Pavel Filip. Jemu ostatně

patřilo i úvodní slovo k problematice, v němž zhodnotil lesnické hospodaření v Krušných horách od doby prvních známých počátků působení imisí až po současnost. Věnoval se přitom nejen změnám, k nimž docházelo ve stavu lesa, ale návazně i v regulativech hospodaření a lesním hospodářském plánování.

Prezentovaný vývoj exhalanční kalamity na Krušných horách doplnil a zpestřil filmový dokument z období největšího nárůstu škod a úkolů spojených s likvidací následků z poloviny 80. let minulého století „Krušnohorská rapsodie“ i současný snímek státního podniku LČR „Lesnické hospodaření v imisní oblasti Krušných hor 2006“, dokumentující postupný návrat hospodářského lesa do krajiny prostřednictvím obnovy porostů náhradních dřevin.

Místní hektické těžební úkoly v období zejména 1. poloviny 80. let připomněl spolu s prezentací tehdy používaných technologií Josef Gross, bývalý děkan pražské lesnické fakulty, v inkriminovaných letech pracovník řídící těžební činnost podniku Severočeské státní lesy Teplice, krátce i jeho „transformační ředitel“.

Návštěva v Jezeří

První terénní odpoledne bylo směřováno na majetek Komanditní společnosti Lesy Jezeří. Průvodcem po trase byl Vítězslav Frouz, vedoucí lesní správy společnosti. Majetek se zčásti nachází v náhorních, přechodně odlesněných partiích, ale i v jižní polovině na svazích spadajících až do samé pánevní oblasti. Pohled z vyhlídkového místa nad zámek Jezeří velice názorně připomněl původ celé zdejší lesnické kalvárie.

Exkurze na lesním majetku o výměře cca 3500 ha byla směřována nejen do problematiky rekonstrukcí porostů náhradních dřevin, zejména rozpadajících se porostů břízy, ale především do svahových částí s ucelenými komplexy přestárých bučin, které se rozkládají cca na jedné třetině obhospodařované plochy. Zdánlivě „neexhalanční“ problém, nicméně 30-40 let nečinnosti, vyvolané „členým“ opomíjením péče o jejich vývoj při prefe-

renci těžby náhorních smrkových partií, z něj potažmo skutečný lesnický problém udělalo. Porosty byly ponechány ve velice hustém zápoji, který neumožňuje zdárné odrůstání, dnes tak často se opakujícímu, přirozenému zmlazení. Vysoký věk se navíc podepsal i na vysokém podílu jádra, který předurčuje výrazně zhoršené sortimentní zhodnocení realizovaných těžeb.

Na tomto místě je třeba připomenout, že na počátku 70. let došlo díky rámcovým směrnicím hospodaření ke globálnímu zvýšení obmýtí bukových porostů v lesních hospodářských plánech na 150 let, a to nejen na Krušných horách, ale i u všech lesních závodů SvčSL Teplice. Tento pohled bohužel přetrvával až dodnes a je bohužel „pozitivně“ vnímán nejen orgány ochrany přírody, ale bohužel i oblastními plány rozvoje lesního hospodářství.

Všichni přítomní se jednoznačně shodli, že tento trend již dnes nemá v lesním hospodářství jak z hlediska ekonomického, tak i ve vztahu k přírodnímu prostředí své místo a že je nezbytné vrátit se při práci s bukem k původnímu, klasickému obmýtí 120 let. Ukázky postupů obnovy, založené vesměs na podpoře nastupujícího přirozeného zmlazení prostřednictvím postupného prořezávání porostů a clonných sečí (i když poněkud pozdního), tuto filozofii vesměs potvrzovaly.

Majetek je dnes ve vlastnictví tří fyzických osob, jednou z nich je původní restituent Martin Lobkowicz. Při roční těžbě cca 8000 m³ a umělé obnově cca 17 ha (většina v náhorních polohách) pečují o majetek tři zaměstnanci, přičemž starostí jednoho z nich je výhradně zabezpečování dobrého stavu a provozu mysliveckých zařízení. Přestože veškeré práce jsou zabezpečovány dodavatelských způsobem, není úloha lesního personálu rozhodně jednoduchá, a výsledky byly hodnoceny vesměs s uznáním.

Budoucnost smrku pichlavého

Náplň druhého dne byla s částečným předstihem uvedena ve večerním bloku přednáškou Oldřicha Mauera, profesora Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy zemědělské univerzity v Brně. Na Krušných horách, jmenovitě na majetku Městských lesů Chomutov, je častým hostem a problematika obnovy porostů náhrad-

ních dřevin se stala jednou z hlavních náplní jeho práce. Reálným výstupem jeho výzkumu jsou Rámcové směrnice obnovy lesa v imisní oblasti, které zpracoval spolu s profesorem Vladimírem Tesařem a které jsou ML Chomutov v jejich pracovních postupech prakticky využívány.

První část velice zajímavé přednášky tvořilo zhodnocení stávajících porostů náhradních dřevin. O doznívající úloze břízy, dožívající se ve zdejších extrémních klimatických podmínkách maximálně věku cca 30-35 let, a potřebě urychlené obnovy nepochyboval nikdo z přítomných. Jisté rozpaky spíše vyvolal odpolední pohled na porosty smrku pichlavého, jehož životnost ve zdejších podmínkách nelze podložit žádnými praktickými zkušenostmi.

Za směrodatné lze těžko brát i údaje z míst jeho přirozeného rozšíření ve vnitrozemské části USA ve Skalistých horách, kde dosahuje až 40m výšky a stárí až 500 let. Pohled na zdejší porosty ve věku cca 20 let tyto naděje rozhodně nevzbuzuje. Profesor Mauer je však daleko skeptičtější než většina přítomných. Předpokládá, že existence stávajících porostů bude velmi krátká a od jejich úplného rozpadu nás dělí snad 10-20 let. Pesimistický výhled opírá o svůj výzkum, který na kořenovém systému většiny jedinců zjišťuje napadení václavkou. Kořenový systém je navíc často díky nevhodnému způsobu výsadby poškozen i deformacemi (strobouly), takže

Smrk ztepilý obnovil v Krušných horách svou vitalitu.

pro postižené jedince to představuje vyšší náchylnost k poškození václavkou i sníženou stabilitu.

Využití hospodářských dřevin

V další části se profesor Mauer věnoval možnostem využití hospodářských dřevin v probíhající obnově náhradních porostů. Jednoznačně největší perspekti-

Okus zvěří má v polohách náhorní plošiny Krušných hor charakter škod oborních.

vu přikládá smrku ztepilému, jehož růstové parametry jsou zde na základě provedených měření lepší než ve srovnatelných podmínkách pásem ohrožení na Českomoravské vysočině. Nejlépe ze všech dřevin zde snáší extrémní poměry na relativně otevřených plochách, v rychlejším odrůstání mu vadí nepochybně nadměrné stavy vysoké zvěře.

Ohrožení zvěří dvojnásob platí pro další dřeviny používané při obnově, pro buk a klen, který je používán jen výjimečně, na místech s dostatečnou vrstvou humózní zeminy. V závěrečné fázi přednášky věnoval pan profesor pozornost způsobům

výsadby, technologiím rozhrnování valů, jak z hlediska směru, tak používaných prostředků, následné péči (přihnojování, vápnění) a ochraně nově založených kultur před zvěří.

O stávajícím postupu obnovy porostů náhradních dřevin informoval účastníky ředitel oblastního inspektorátu LČR v Teplicích Jan Ferkl a pracovník tamějšího

inspektorátu Vladislav Badalík. Za zmínku stojí jistě informace, že LČR zadaly Lesprojektu a VÚLHM vypracování studie, která bude řešit časové i ekonomické potřeby obnovy porostů náhradních dřevin v celé oblasti Krušných hor, přičemž v ní budou zahrnuty komplexně majetky všech vlastníků, tj. i obcí a fyzických osob.

V lesích města Chomutova

Milým překvapením byla účast primátorky města Chomutova, Ivany Řápkové, na večerní části semináře. Jasně tím dokumentovala zájem města o hospodaření v jeho lesích, který prezentovala i ve svém

krátkém vystoupení. Všichni pak vysoce ocenili nejen to, že město ročně dotuje činnost příspěvkové organizace cca 3-3,5 mil. Kč, ale i skutečnost, že paní primátorka absolverovala časově náročný program až do jeho oficiálního ukončení.

Večerní blok přednášek a diskuze byl teoretickou přípravou programu druhého exkurzního dne, který proběhl na lesním majetku města Chomutova pod vedením ředitele organizace Františka Vohralíka. Město vlastní cca 2950 ha lesů, z čehož převážná většina (cca 70 %) je ve vytěžené náhorní rovině, v okolí Hory Svatého Šebestiána, kde má organizace i sídlo. Do této části majetku se také soustředilo těžiště venkovní pochůzky.

Na praktických ukázkách byly demonstrovány alternativy obnovních postupů s odlišnými způsoby přípravy půdy, velikosti obnovních prvků, využití dřevin, ochrany proti zvěři. Ne všude se účastníci shodovali na optimálnosti zvolených postupů, zejména při předvádění obnovních prvků s bukem. Rizika jeho zavádění na větších, dostatečně nechráněných plochách vnímali někteří s ohledem na extrémní klimatické podmínky jako značná. Stejně tak se s místními lesníky na demonstrováných ukázkách neshodovali na optimistickém tvrzení, že vůči vysoké zvěři ob stojí ochrana zimními nátery.

Evidentní je rozdílný postoj městských lesů a LČR v problematice provozu myslivosti. Zatímco LČR nastoupily trend bezprecedentního snižování stavů bez ohledu na chovnou hodnotu zvěře, městské lesy vnímají myslivost (a především poplatkové odstřely) jako významnou

ekonomickou aktivitu a zdroj příjmů a postupují klasickou cestou zaměřenou prioritně na redukci holé zvěře. Pohled místních hospodářů se odvíjí od stávajících reálných ekonomických možností. Padla zde již zmínka o každoročním podílu města na hospodaření; dotace krajského úřadu pokrývají ročně náklady pěstební činnosti cca 5 mil. Kč, jednorázově vypomáhají i PHARE, Státní fond životního prostředí apod. V tomto kontextu se pochopitelně roční přínos z provozu myslivosti ve výši cca 2 mil. Kč jeví jako významný.

Pomoc z Evropské unie

Na pokračování procesu obnovy lesa je třeba však hledat prostředky v jiných, netradičních zdrojích, kterými by mohla být Evropská unie. Je proto namístě vnést především do struktur jejích orgánů povědomí o důsledcích ekologické katastrofy ve zdejší oblasti a iniciovat návštěvy evropských špičkových pracovníků ekologické a vědecké lesnické fronty. Jistým příslibem řešení situace je snad okolnost, že stávající ministr zemědělství Petr Gandalovič je v této oblasti častým hostem, o problematiku se živě zajímá a naznačené cestě je nakloněn.

Celý dvoudenní program semináře se setkal se skutečným zájmem účastníků, což samozřejmě pořadatele potěšilo. Jejich podíl na dobrém průběhu akce ocenil i předseda SVOL František Kučera při závěrečném hodnocení. Ukázalo se, že i „malí a chudí“ mohou svým kolegům něco nabídnout. Věrne tomu, že to nebylo naposledy.

Ing. Pavel Filip

Jak optimalizovat vliv zvěře na vývoj lesa?

Lesní společenstva jsou hlavním biotopem spárkaté zvěře a tak je hledání vyváženého poměru mezi stavy zvěře a požadavky na současné i budoucí hospodaření v naší kulturní krajině téma jistě zásadní. Podle výsledků inventarizace škod zvěří v ČR, která proběhla v letech 1995, 2000 a 2005, stouply škody terminálním okusem během deseti let na dvojnásobek. Možná bychom mohli čerpat poučení u našich sousedů v Bavorsku a Bádensku-Würtenbersku. V polovině 80. let minulého století byli nuceni pro uchování požadované struktury dřevin při hospodářských způsobech využívajících především přirozené obnovy přistoupit k optimalizaci stavu zvěře a to jak z hlediska věcného, tak finančního. Zcela, nebo velmi silně, byla omezena nákladná ochrana obnovy lesa proti zvěři oplocením. Základem pro úpravu odstřelu v tříletém

cyklu je posouzení míry okusu zvěří na zkusných plochách v přirozeném zmlazení porostů do výšky 20 cm. Toto hodnocení provádějí lesní úřady při terénních pochůzkách každé tři roky, což dovoluje posoudit vývoj a účinnost přijatých opatření.

Dlouhodobý výzkum vlivu zvěře na vývoj lesa ve výzkumných pracovištích střední Evropy vedl k vytvoření modelů vývoje porostů do doby zajištění obnovy z přirozeného zmlazení ve vztahu k intenzitě zasažení okusem. Hlavním ukazatelem je procentní podíl terminálního okusu hlavních dřevin, přičemž rozhodující je zatížení okusem nejvíce postižené dřeviny. Dalším rozhodujícím parametrem je počet opakovaných okusů, které vedou k uhynutí sazenice. Třetím parametrem pro všechny dřeviny je odvození počtu let, kdy dosáhnou výšky, při které již nejsou okusem ohroženy. Základní období je odvozeno pro

stav bez vlivu zvěře a u jednotlivých dřevin se pohybuje od 3 do 20 let.

Z dosavadního praktického přezkoušení těchto modelů v Bavorsku vyplývá, že jednorázový okus má na další vývoj jedince jen malý vliv, teprve opakovaný okus je výrazným zásahem do vývoje přirozené obnovy. Citlivější jsou jehličnany než listnáče, i když i zde jsou výjimky. Zhruba však lze prohlásit, že každý terminální okus snižuje hospodářský věk o 1 rok a tedy vytváří hospodářskou ztrátu jednoho roku.

Aplikace modelů v praxi přinesla následující závěry. Pokud je při šetření v terénu zasaženo okusem méně než 15%, není redukce stavu zvěře nutná a její provedení má již minimální vliv. Zjištěný okus v rozpětí 15 – 30% je již velmi významný, redukce stavu zvěře je nutná a má proporcionální vliv na snížení škod. Zjištěný okus přesahující

30% vede k likvidaci nejcitlivějších dřevin, redukce stavu zvěře je nezbytná a má násobný vliv na počet jedinců odrůstajících zóně okusu. Když se přidruží další faktory jako např. rychlé zatravnění přirozeného zmlazení, počet ztrát se zvýší při stejné intenzitě okusu cca o jednu třetinu. Stejně se zvýší rozsah poškození dlouhým držením dřevin ve stínu matečného porostu přechodem k výběrnému lesu, který je nyní propagován.

Domnívám se, že vzhledem k požadavkům na zvýšení rozrůzněnosti a stability lesních porostů s významným podílem přirozené obnovy lesa je modelování vlivu zvěře na vývoj porostů dobře využitelné i pro, dle mého názoru, nejvhodnější způsob hospodaření v našich podmínkách a sice podrostowní způsob hospodaření.

Ing. Josef Vovesný

Podrobné tabulky s číselnými hodnotami vyjadřujícími podíl jedinců, kteří překonají okusovou zónu a jsou zajištěni, nebylo možné ve Zpravodaji otisknout. Případným zájemcům na požádání zašleme mailem.

Pozn. redakce

Návštěva lesního majetku v jižní Anglii

V rámci valné hromady Konfederace evropských vlastníků lesů CEPF připravil pan Donald Anderson pro všechny účastníky zasedání venkovní exkurzi po svém lesním majetku, ležícím na severním okraji národního parku „The New Forest“. Tato oblast získala své jméno údajně již v 11. století, kdy byla přísně hlídanou honitbou Viléma Dobývatele. Majetek pana Andersona tvoří víceméně ucelený komplex lesa o výměře cca 850 ha s několika enklávami zemědělské půdy a řadou usedlostí, rozkládá se v rovinném terénu jihovýchodní Anglie poblíž přístavu Southampton.

Venkovní pochůzka se konala 13. května za typického deštivého počasí. Kromě majitele nás provázeli i zástupce Státní lesnické služby (Forest State Service – poradní orgán pro vlastníky lesa) a hlavní představitel místních lesních živnostníků, organizovaných v celostátním sdružení.

Převážnou část majetku, který jsme shlédli, tvoří nekvalitní listnaté porosty charakteru středního lesa, kde v horní etáži jsou přestárlé a neuvěřitelně křivé a větevnaté duby, výjimečně i buky a javory, spod-

ní etáž je druhově velmi pestrá, nejčastěji tvořena břízou, osikou, jasanem a různými křovinami. Původ zdejších netvárných prosvětlených dubin neurčitého věku není znám, pravděpodobně jde o zbytky lesa na středověkých pastvinách, které v průběhu času postupně zarůstaly přirozeným náletem pionýrských dřevin, bezpochyby po staletí využívaných jako pařežiny k získání palivového dřeva.

Na značných plochách se vyskytuje i velmi hustý, místy až dva metry vysoký podrost rododendronů, které byly do Anglie importovány a rozšířily se zde již koncem 18. století. Tyto keře v době květu sice lahodí oku, jsou však vážnou překážkou obnovy porostů a před zalesněním musí být tlumeny chemickými prostředky.

Možnost využití dřeva ze zdejších přestárlých a netvárných listnatých porostů je velmi omezená, zpravidla jej lze prodat pouze jako palivo a výnos ani nepokryje těžební náklady. Přesto přistoupil vlastník lesa již v 70. letech k jejich postupné obnově. Na holosecích až několik hektarů velkých vysazuje monokultury douglasky, modřínu

a borovice korsické, které zde velmi rychle rostou – tloušťkový přírůst na pařezu dosahuje až 2 cm ročně! Již v prvních probírkách v desetiletých tyčovinách získává prodejní užitkový sortiment. S obmětím si starosti nedělá, již ve 30ti letech dosahují tyto porosty dimenzí pilařské kulatiny a přistupuje se k jejich mýcení. Jde v podstatě o přeměnu polopřirozených listnatých lesů na jehličnaté porosty introdukovaných dřevin! S tímto, pro nás více než nezvyklým, přístupem k obnově lesa je srozuměn i zástupce Státní lesnické služby, poněvadž dle jeho vyjádření jde o jediný způsob jak tyto neproduktivní přestárlé porosty obnovit a zajistit vlastníkově alespoň dodatečnou úhradu vynaložených nákladů, příp. i skrovný zisk.

Zalesňovací materiál dodávají obchodní školky, původ semene není podstatný. Vysazuje se 2000-5000 sazenic na 1 ha (bez ohledu na druh dřeviny). Vzhledem k vysokým stavům spárkaté zvěře – vedle zvěře srnčí je zde i jelen, daněk a jelen sika – chrání veškerou sadbu toulci z umělé hmoty.

Pokud jde o myslivost, s úžasem jsme vyslechli informaci, že každý vlastník půdy smí na svém pozemku bez ohledu na výměru lovit zvěř, a to včetně spárkaté! Přes toto zcela volné a neregulované provozování myslivosti je zde stav zvěře vysoký,

o čemž jsme se během pochůzky mohli sami přesvědčit. Žádná přesnější čísla o stavech zvěře nikdo nezná a nezjišťuje. Pan Anderson má na svém majetku i odchov bažantů, dle jeho vyjádření prodej vajec, kuřat a odstřelu kryje vynaložené náklady. V příznivých letech je bažantnice zisková.

Návštěva byla zakončena prohlídkou voliéry s několika desítkami nočních i denních dravých ptáků. Jsou nejen koníčkem pana majitele, ale využívá je i komerčně. Pro přátele přírody a ornitologické kroužky organizuje za úplatu prohlídky a seznámení s těmito dravci.

K údržbě celého majetku včetně majestátního starobylého rodového sídla slouží nejen lesní a zemědělská půda, ale i další aktivity. Největším finančním přínosem je asi hojně navštěvované golfové hřiště uprostřed krásné přírody.

I když anglické lesní hospodářství zřejmě nebude naším vzorem, tato velmi zajímavá návštěva nám ukázala jak diametrálně odlišný může být přístup k lesním majetku a co znamená důsledná a po generace zachovávaná účta k soukromému majetku a vlastnickému právu.

Ing. Ctibor Záruba

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky **www.svol.cz**.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz. Vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027.